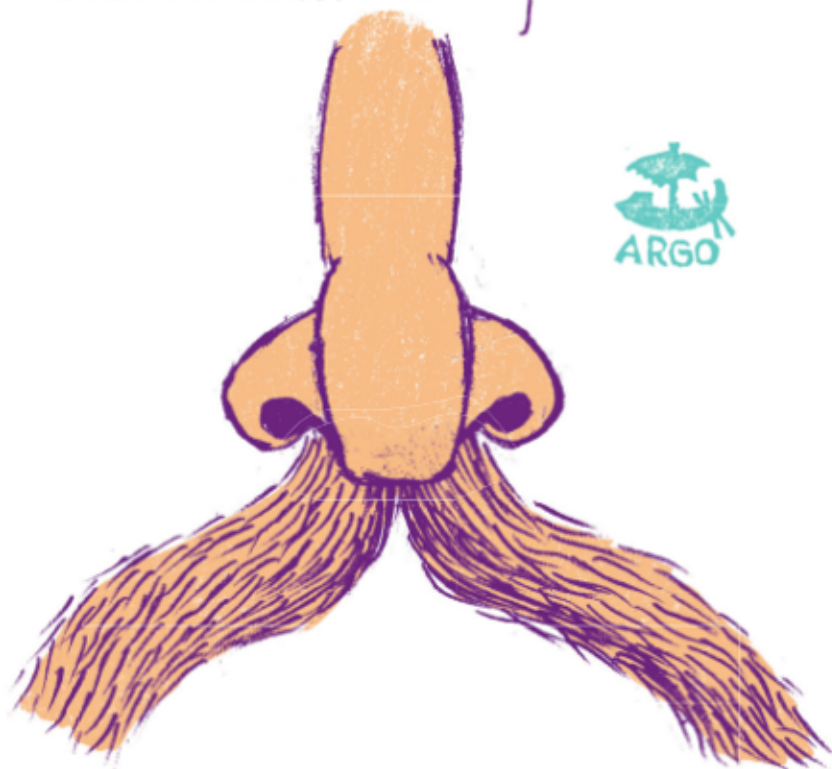


William

SAROYAN

Dobrodružství Wesleyho Jacksona



SAROYAN

William



SAROYAN

Dobrodružství Wesleyho Jacksona

Přeložil Zdeněk Urbánek



Přeložil Zdeněk Urbánek

© Argo, 2015

Copyright THE ADVENTURES OF WESLEY JACKSON © 1946 by William Saroyan

Translation © Zdeněk Urbánek – dědicové c/o DILIA, 1993

ISBN 978-80-257-1573-4 (váz.)

ISBN 978-80-257-1717-2 (e-kniha)

KAPITOLA

1

Wesley zpívá Valencii a dostává důležitý dopis

Jmenuji se Wesley Jackson, je mi devatenáct a ze všech písniček mám nejraději Valencii. Každý na světě si přece oblíbí tu nebo onu písničku. Já si oblíbil tuhle, poněvadž ji pořád buď zpívám, nebo ji slyším, dokonce i ve spaní. Líbí se mi, když chlapci na celé kolo začnou:

*Valencia!
Lásky říše,
vůně dýše,
když volá na mě její hlas.
Valencia!
Ta tarata,
Ta tarata,
Ta tarata, tarata!*

Na tomhle světě to bez písniček nejde, poněvadž každý tady má nějaké starosti, a starostí zbaví jen písnička. Můj kamarád Harry Cook zpívá: *Kdyby bylo po mém, miláčku, nikdy bys nezestárla.* Zpívá to lidem, které nemá rád, o kterých si myslí, že nebýt jeho, byli by mrtví, a vůbec si o nich nemyslí, že by měli navždy zůstat mladí. Ale přesto tu písničku zpívá, jako by si při ní myslel totéž, co si myslel ten, co ji napsal; zpívá ji, jako by měl před sebou svou nevěstu a jako by ho srdce bolelo, že jí nemůže pomoci, aby byla věčně hezká a mladá. Ale ten člověk, co je Harry na něj tak zlý, ví dobře, co si Harry myslí – jen nemůže nic dělat, poněvadž je to slušná písnička a poněvadž nikdo nikdy nemůže dokázat, že ji Harry nezpíval kdysi dívce, která jednou bude jeho nevěstou.

Nick Cully zpívá:

*Ó Bože, nad Tebe nemám přítele, to vím,
není-li nebe mým domovem, ó Bože, co učiním?
Andělé zvou mě k nebes dveřím něžným pokynem
a na zemi už nikde necítím se v domě svém.*

Nick také tu svou písničku zpívá dvěma způsoby – vážně i posměšně. Víte z toho, jak ji zpívá, že si myslí: „Nemám rád tenhle život.“ Ale hned také víte, že si myslí i něco jiného: „Nemám tenhle život rád, ale přece se mi chce žít, a tak, stane-li se vůle Boží a budu muset jít, ať se aspoň dostanu někam, kde je to lepší než tady – ať se dostanu do nebe.“ Víte hned, že se Nickovi stýská po nějakém nedosažitelném životě, ale víte také, že se tomu svému stesku posmívá. Jak jen Nicka slyším tu píseň zpívat nebo jak si jen vzpomenu na ten jeho zpěv, hned je mi tak smutno, že bych chtěl být někým jiným, než

jsem. Chtěl bych být Číňanem nebo Eskymákem nebo vůbec kýmkoliv jiným, než vsuktu jsem – než tím Američanem, který se narodil v San Francisku, jehož matka pochází z Dublinu, jehož otec přišel z Londýna; setkali se v San Francisku, zamilovali se jeden do druhého, vzali se a měli dva syny, mě a bratra Virgila. Je mi zle z vlastního života, když slyším Nicka, jak se táže Pána, co si jen počne, nejsou-li jeho domovem ani nebesa.

Všichni, co znám, mají nějakou písničku, kterou si odněkud pamatují a která pro ně znamená něco zvláštního. Rád bych věděl, co si zpívají slavní lidé, když nikdo není nablízku. Jedna věc je, co člověk zpívá v kostele, a druhá věc je, co si zpívá, když je sám.

Až dosud o mně víte, jak se jmenuji, znáte můj věk a moji oblíbenou písničku, ale nevíte, co je ze všeho nejdůležitější: že jsem ošklivý. Nejsem jen trochu ošklivý jako moji kamarádi, jsem úplně ošklivý. Nevím, proč to tak je, ale je to tak a nedá se s tím nic dělat. Jak se začnu holit, vždycky jsem překvapený. Nemohu uvěřit, že někdo může být tak ošklivý, ale vidím ho přímo před sebou, a jsem to já! Je to Wesley Jackson (39,339,993) a nikdo jiný. Nevěděl jsem, jak jsem ošklivý, dokud jsem se před třemi lety nezačal holit, dokud jsem se na sebe každý druhý nebo třetí den nemusel dívat; pro tohle je mi holení protivné. Nevadí mi ta práce, nevadí mi, že se tu namáhám, abych byl úhlednější, ale musím se na sebe dívat a z toho, co vidím, dělá se mi tak zle, že už mě ani nenapadá přát si, abych byl Eskymákem, už si jen přeji, abych byl mrtev.

Pro tohle jsem si před třemi lety vzal do hlavy, že se budu před lidmi co nejvíc skrývat. Chodil jsem na dlouhé procházky a přečetl hromadu knih. Když se procházíte, nutí vás to přemýšlet, a četeli, setkáváte se s myšlenkami jiných lidí – většinou také ošklivých.

Když jste se dost naprocházeli, načetli a napřemýšleli, začnete mluvit sami k sobě, ale přesněji řečeno, nejste to vy, ke komu mluvíte, jsou to ti lidé, s nimiž jste se setkali v knihách. Brzy zatoužíte mluvit s někým živým, když však s živými lidmi začnete mluvit, nevědí dobře, o čem to mluvíte, poněvadž nečetli knihy, které vy jste četli, nepřemýšleli o tom, o čem vy jste přemýšleli, a je hodně pravděpodobné, že vás ti živí lidé budou pokládat za blázna. Možná že jste blázen, ale jak vědět, kdo je blázen a kdo není? Sám bych si nikdy nedovolil o někom říci, že je blázen. Mohl bych se mýlit.

A pak si začnete myslet, že byste někomu mohli napsat dopis, a tak to taky bylo se mnou. Tím chci říci, že mě napadlo, abych napsal dopis, jen jsem nevěděl, komu jej poslat. Matka po většinu mého života nežila s otcem a já se s ní nestýkal.

Pokud jde o otce, vůbec jsem nevěděl, kde je. A pokud jde o bratra Virgila – co byste mohli říkat chlapci, kterému je pouhých třináct let, byť byste ho znali, a já ho neznal. A kdybych napsal prezidentovi, což by ho to nepřekvapilo?

Nikoho jiného jsem dost dobře neznal, abych mu mohl napsat dopis, tak jsem nakonec napsal paní Fawkesové, která učivala v San Francisku v nedělní škole.

Táta mě posílal do nedělní školy, poněvadž, jak říkal, nevěděl, jak správně žít, a poněvadž se bál, že ani já to nebudu vědět, jestliže na mě někdo nedohlédne. Říkal, že je na mně, abych našel správnou cestu života pro oba, ale u čerta, táta byl přece opilec, ne já. To on měl chodit do nedělní školy.

Napsal jsem paní Fawkesové dlouhý dopis a pověděl jsem jí některé věci, které se mi staly od doby, kdy jsem ji viděl naposled; bylo tomu devět let. Nemyslel jsem si, že se na mě bude pamatovat, ale

napadlo mě, že bych měl někomu napsat, a tak jsem napsal jí. Jaký by to byl na vojně život, kdyby člověk občas nenapsal někomu dopis a kdyby občas nedostal odpověď. Napíše-li paní Fawkesová, dobře. Nenapíše-li, také dobře.

Jednou večer, asi měsíc po tom, co jsem paní Fawkesové ten dopis poslal, nastal při rozdávání pošty veliký rozruch, poněvadž tam byl také dopis pro mě. Celý ten povyk začal Vernon Higbee. Místo aby mi dopis hodil, jako to dělal ostatním, prohlásil, že mi chce dopis předat úředně. Chlapcům se ten nápad zalíbil a mně to nikterak zvlášť neva-dilo, a tak, když mi udělali cestu ke stupínku, šel jsem a postavil se na stupínku vedle Vernona, právě tak, jak si mysleli, že to udělám. Věděl jsem, že se chlapi chtějí trochu pobavit, a chtějí-li se chlapi na vojně bavit, je lépe jim to dovolit, poněvadž bráníte-li se, mají ještě více zá-bavy a vy sami se nebavíte vůbec. Ale jestliže jim to dovolíte, bavíte se také. Když se vám lidé smějí, kdo se to vlastně směje? Směji-li se sám sobě, proč by se mi také nemohlo smát několik chlapců z armády? Myslím, že se od osmnácti každý naučí smát sám sobě.

Když jsem tedy byl na stupínku vedle Vernona, všichni se smáli a bavili se; a tu Vernon napřáhl ruku, jako to dělají řečníci, chtějí-li utišit posluchače.

„Ticho, prosím!“ pravil. „Toto je můj nejdůležitější okamžik rotního doručovatele pošty. Mám čest oznámit, že americká pošta doručila dopis – a mám další velkou čest oznámit, že tento dopis je adresován vojínu Wesleymu Jacksonovi. Vojínu Jacksonovi třikrát zdar, prosím.“

Chlapi provolali třikrát zdar a začali být zvědaví, co paní Fawke-sová v dopise píše. A já zatím slyšel, jak někdo zpívá *Valencii*.

Když provolali zdar, řekl kdosi: „Od koho ten dopis je?“ A někdo jiný pravil: „Že by už i Wesley měl děvče, to mi nepovídej.“

Ale já si z toho nic nedělal.

„Jedno po druhém, prosím,“ řekl Vernon Higbee. „S laskavým svolením vojína Jacksona vám řeknu, od koho je ten dopis. Pokud jde o to, zda vojín Jackson má či nemá dívku, není ani záporná, ani kladná odpověď věcí tohoto úředního obřadu. Dopis, jež držím v ruce a který je soukromým majetkem vojína Jacksona, je mu velmi přesně adresován jak podle titulu, který zní vojín, tak podle jména, které zní Wesley Jackson, tak konečně podle armádního pořadového čísla, které je 39,339,993 – což je zcela podle vojenského služebního řádu.“

Chlapci provolali zdar vojenskému služebnímu řádu a Vernon pak pravil:

„A nyní od koho je dopis. Je z Presbyteriánské církve na Sedmé avenue v San Francisku.“ Tu se Vernon obrátil ke mně.

„Vojíne Jacksone,“ pravil, „mám velkou radost, že vám jménem národa mohu předat tento dopis, jenž vám přišel z Presbyteriánské církve na Sedmé avenue v San Francisku, jenž vám přišel z města tak velmi blízkého mému srdci, z města, jež je jen devět mil přes záliv vzdáleno od mého domova v San Leandru a téměř dvě stě mil vzdáleno od této posádky.“

Vernon srazil paty a postavil se do pozoru. Z nějakého důvodu udělali totéž všichni chlapci, co tu stáli dokola a čekali na svou poštu, a bylo jich asi sto. Neudělali to podle Vernonova příkazu, srazili paty a postavili se do pozoru současně s ním tak, jako se společně zvedá hejno vrabců z telegrafních drátů. Bavili se na můj účet, ale vůbec mi to nevadilo. Dokonce se mi to trochu líbilo, poněvadž jsem nikdy dříve ty chlapce neviděl, že by si počínali tak rázně, ani na přehlídce ne. Jde-li o zábavu, umí voják leccos udělat rázně. Ostatně paní Fawkesová odpověděla na můj dopis a já už tu její odpověď měl brzy číst.

Vernon se uklonil, podal mi dopis a všichni zahlučeli určitým druhem smíchu, jaký neuslyšíte nikde jinde než na vojně, leda snad ještě v káznici. Ještě jsem je slyšel, jak se smějí, když jsem utíkal do lesa, kam jsem chodíval, když jsem byl v oné posádce. Jakmile jsem byl v lese, posadil jsem se pod strom, položil jsem dopis před sebe a díval se na něj. Byl to první dopis, který jsem kdy v životě dostal, moje jméno a všechno bylo napsáno na obálce, *ach Valencia!*

Po chvíli jsem otevřel obálku, abych se podíval, co mi paní Fawkesová chce říci, ale dopis nebyl od paní Fawkesové, nýbrž od kazatele církve. Psal, že velmi lituje, musí-li mi oznámit, že paní Fawkesová je mrtvá. Usnula navždy před třemi měsíci ve věku jedenácti let. Privil, že si dovolil otevřít můj dopis, a dále psal, že ten dopis četl asi desetkrát. Je mu líto, že se nikdy se mnou nešel setkat, poněvadž, soudí-li podle mého dopisu, jsem prý výborný křesťanský mladík (to bylo něco, co jsem nevěděl, dokud mi to neřekl, a z čeho by byl měl táta velkou radost). Psal ještě, že se bude za mě modlit a abych se modlil také – ale nepsal, abych se modlil i já za něj. Říkal v tom dopise ještě několik dalších věcí a já to četl v slzách, které se mi tlačily do očí pro mrtvou paní Fawkesovou, a pak tam psal: „Po bedlivé úvaze jsem se rozhodl říci Vám ještě něco, co, jak doufám, přijmete odvážně, důstojně i odevzdaně: jste spisovatel. Já sám jsem psal po čtyřicet let, a byť má práce nezůstala zcela bez povšimnutí (před patnácti lety jsem vlastním nákladem vydal nabádavou knížku *Vždy s úsměvem vzdor slzám*, jíž ctihodný R. J. Featherwell ze Sausalita v Kalifornii užil jako předmětu kázání, kde prvil: Hle, toť kniha, na niž svět dlouho čekal – kniha, jejíhož jemného světla bylo temnému a zlému světu již dlouho třeba), byť tedy má práce nezůstala zcela bez povšimnutí,

musím Vám říci, že Vaše psaní je lepší než moje, a proto musíte psát. Pište, chlapče!“

Pomyslel jsem si, že ten člověk je jistě blázen, ale po čase jsem si jeho radu vzal k srdci, a tak se stalo, že píšu tyto příhody, v nichž jde hlavně o mne, poněvadž nikoho jiného dost dobře neznám, ale o jiných, pokud je znám, bude tam také.

V dopise paní Fawkesové dával jsem si opravdu velký pozor, jak píšu – i, myslím, na to, co píšu – ale teď už si nemusím dávat pozor a chci tu psát, o čem si myslím, že je správné napsat, ať je to cokoliv.

Wesley vysvětluje, jak je to s chlapci na vojně,
říká některé věci, o kterých si myslí,
že je správné je říci, a nemůže spát

Říkal jsem, že ten dopis, který jsem dostal od onoho kazatele jako odpověď na svůj dopis paní Fawkesové, byl jediný dopis, který jsem kdy v životě dostal, ale to není tak docela pravda, i když to není ani lež. Dostal jsem kdysi dopis od prezidenta, ale nemyslím, že o něm sám vůbec věděl, a tak jsem ho mezi dopisy nepočítal. Nebyl to dopis soukromý. Ani se mi nezdál upřímný. Stálo tam „S pozdravem“ a já se ptal, proč tam není napsáno „Sbohem“, když přece to psaní znamenalo, že už velmi brzy budu na vojně. Slýchal jsem, že můžete-li jen dýchat, budou vás chtít do armády, a já mohl dýchat docela dobře. Slýchal jsem i jiné věci o armádě, některé zábavné a jiné ohavné, ale ze všech se dalo vyrozumět, že už brzy obléknu uniformu, poněvadž není o mně nic v trestním rejstříku, poněvadž nejsem duševně chorý ani nemám slabé srdce, krevní tlak mám dobrý a všechny prsty, oči, uši a vůbec všechno, s čím jsem se narodil, mám v dokonalém pořádku. Vypadalo to, že jsem se prostě narodil, abych se stal vojákem, a že jsem se jen tak potuloval po nábřeží a kolem veřejné knihovny v San Francisku v očekávání, kdy už bude vypovězena válka. Ať je to tak či onak, vůbec jsem netoužil jít na vojnu. Toužil jsem nejtít.

Jednou nebo dvakrát jsem si pomyslel, že bych se měl skrýt někde v horách a počkat, až válka skončí. Jednou jsem si dokonce svázel do uzlíku věci, kterých bylo k takovému životu třeba, a autem, které mi zastavilo, dal jsem se odvézt co nejdál z města. Dostal jsem

se na hlavní silnici a jakýsi chlapík mě odvezl šedesát mil na jih do Gilroy, ale když jsem se rozhlédl, byl jsem stále v téže zemi a všichni tu byli právě tak vzrušení válkou. Všichni byli vzrušením jako pobláznění a vypadalo to zlověstně. Koupil jsem si hamburger a koflík kávy, a pak jsem zas stopnul auto, aby mě odvezlo zpátky. Vůbec nikomu jsem o tom neřekl. Ani jsem se nikomu nezmínil, jak jsem se ohlížel přes rameno na pohoří Coast Range, kde jsem chtěl přežít válku, a nepověděl jsem nikomu, jak jsem se cítil opuštěný a bezmocný, nevědomý, nízký i bezectný, až jsem začal nenávidět celý svět, což nedělám rád, poněvadž svět jsou lidé a lidé jsou příliš dojemní, aby je bylo možno nenávidět. Pak už jsem táhl s ostatními, a když přišel čas, šel jsem do čísla 444 v Tržní ulici a tam mě odvedli do armády.

Ale to už je dávno a nechci nikoho unavovat starými historkami. Jednou i z téhle války bude stará historka a jsem zvědav, jaké pak o ní bude všeobecné mínění. Její výsledek mě bude moc zajímat. Ani trochu by mě nepřekvapilo, kdyby se z téhle války stal rozhodující okamžik dějin, jak říkají v rádiu. Potíží je jen v tom, že byste-li na takový rozhodující okamžik tři nebo čtyři minuty, dojdete k závěru, že není na světě chvilky, která by nebyla rozhodujícím okamžikem, a že jediná důležitá věc u takového rozhodujícího okamžiku je, o čem a proč má rozhodnout. Má-li to být rozhodující okamžik o ničem a pro nic, k čemu je to dobré? Snad by bylo možno válku prostě nevzít na vědomí, ačkoliv ovšem nevím, jak by mohl ignorovat válku někdo, kdo není chromý nebo choromyslný, už vzhledem k dopisům, které dostává, a vzhledem ke komplikacím, které mu nastanou, jakmile ty dopisy otevře a podívá se do nich.

Pokud si vzpomínám, než začala válka, nikdo v celé zemi nevěděl, že vůbec žiji, a nikdo se o mne vůbec nijak nestaral. Nikdo mě